

Itä-Suomen hallinto-oikeudelle

Käyntiosoite: Minna Canthin katu 64, Kuopio Postiosoite: PL 1744, 70101 Kuopio Puhelin: 029 56 42500
(vaihde) Faksi: 029 56 42501 Sähköposti: ita-suomi.hao@oikeus.fi

Asia Aluevalitus Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluevaltuuston päätökseen.

Valittajat Valittajien nimet, osoitteet, sähköpostitiedot ja puhelinnumerot ovat valituksen liitteenä.

Valittajat ovat Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen jäseniä ja siten valitusoikeus perustuu edellä mainittuun asemaan.

Valittajana ja valittajien yhteyshenkilönä toimii:

Arvi Martikainen

Räksiinalavantie 162, 83900 Juuka

puh. 040 752 8465

arvi.martikainen@gmail.com

Valituksen kohteena oleva päätös on tehty 22.6.2023. Olemme saaneet päätöksen tietoon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on ollut nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Liitteet Liite 1. Valituksenalainen päätös (sisältää myös aluehallituksen päätöksen)

Liite 2. Muutoksenhakuosoitus edellä mainittuun päätökseen

Muut liitteet:

- Valittajien tiedot
- Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tulevaisuuslautakunnan pöytäkirjoja myöhemmin mainittavista kokouksista

Taustaa

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluevaltuusto on tehnyt 22.6.2023 päätöksen § 44 koskien Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategiaa 2023–2038. Palvelustrategialla on merkittäviä oikeusvaikutuksia.¹

Tuomme esiin huolestamme ja haemme muutosta nyt tehtyyn ratkaisuun. Yleisesti ottaen palvelustrategian valmistelu on ulkopuolisen silmissä vaikuttanut sekavalta ja alueen asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet ovat olleet olemattomia. Myös kuulemiskierroksella tulevaisuuslautakunnan valmistelemat mallit aiheuttivat erittäin paljon kritiikkiä niin Pohjois-Karjalan kunnilta kuin muiltakin. Kritiikkiä tuli suunnitelmien perustuslain vastaisuudesta, puutteellisesta kuulemisesta, vaikutusarvioiden puuttumisesta ja monesta muusta asiasta. Monessa vastineessa toivottiin pidempää kuulemisaikaa ja avointa vuoropuhelua hyvinvointialueen ja asukkaiden välillä.

Näiden huolien pohjalta ei kuitenkaan tehty muutoksia vaan hyvinvointialue pyysi omilta toimielimiltään lausuntoja. Nämäkin pitivät sisällään kritiikkiä.

Esimerkiksi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen osallisuusvaliokunta toi 15.5.2023 lausuntonaan, että jatkossa kyselyiltä toivottaisiin enemmän asiakaslähtöisyyttä ja valiokunta toi esiin huolensa palveluiden keskittämisestä sekä palveluiden supistamisesta.

Myös Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen vammaisneuvosto toi esiin 15.5.2023 lausunnossaan ”Mitä lähipalvelut käytännössä merkitsee eri skenaarioissa jää hyvin epäselväksi vammaispalvelujen osalta” Lisäksi neuvosto totesi ”Nythän ei ole olemassa mitään laajempaa arviointia, miten eri skenaariot vaikuttavat vammaisten ihmisten hyvinvointipalveluihin”.

Hyvinvointialueen vanhusneuvosto toi puolestaan esiin huolensa siitä, että keskittäminen heikentää pienten kuntien elinmahdollisuuksia laajalla rintamalla.

Tilanne johti Pohjois-Karjalassa jopa siihen, että aluevaltuustoon lähetettiin lähes 10 000 nimeä sisältävä vetoamus kansalaisten yhdenvertaisuuden puolesta. Taustalla olivat tavalliset Pohjois-Karjalan ihmiset, jotka olivat huolissaan perusoikeuksistaan. Asiassa toivottiin myös avointa ja hyvää hallintoa sisältävää menettelyä.

Huolimatta näistä seikoista, hyvinvointialue päätti edetä asiassa ja lopulta tulevaisuuslautakunta sai esityksensä aluehallitukselle valmiiksi.

¹ Siinä linjataan keskeisesti millä tavoin ja missä kohteissa Pohjois-Karjalan maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut järjestetään. Hyvinvointialueen päätöksen valmisteluasiakirjoissa todetaan ”Palvelustrategiassa määritetään sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen tavoitteet. Lisäksi valmistellaan palveluverkkosuunnitelma, joka konkretisoi palvelustrategian tavoitteet. Edellä mainitut asiakirjat korvaavat valmistuessaan nykyisen palvelutuotantosunnitelman.”

Sekavuus sai kuitenkin jatkoa aluehallituksessa 13.6.2023, kun tulevaisuuslautakunnan pohjaesitystä muutettiin kokoustuon keskustelujen jälkeen perustelematta. Uusi malli pohjautui osin tulevaisuuslautakunnan työhön, mutta siinä oli nyt sellaisia asioita, joista ei oltu aiemmin mainittu. Tämä malli päätettiin viedä eteenpäin runsaasta julkisesta vastustuksesta huolimatta.

Myös aluevaltuuston kokouksesta tuli sekava ja pöytäkirjasta moniselkoinen, minkä Itä-Suomen hallinto-oikeus voi helposti todeta. Ilmeisesti päätöksellä hyväksyttiin tulevaisuuslautakunnan valmisteleva ja aluehallituksen muokkaama palveluverkkosuunnitelma, johon edelleen tehtiin valtuustossa muutoksia. Sanomalehti Karjalainen luonnehti kokouksen sisältöä hupaisaksi.

Lopulta maakuntakeskus Joensuuhun keskitettiin suurin osa palveluista. Päätöksen myötä myös Nurmekseen, Lieksaan, Kontiolahdelle, Outokumpuun, Liperiin, Ilomantsiin ja Kiteelle sijoitettiin laajan palvelun sote-asetat. Päätöksellä on siis vaikutuksia myös kuntien rakennuksiin, sillä niihin kuntiin mihin palveluita keskitetään, tehdään myös suurimmat investoinnit. Toisaalta niistä kunnista, mistä palveluita vähennetään, myös rakennukset ajetaan alas.²

Me olemme huolissamme siitä, että päätös saattaa Pohjois-Karjalan eri osissa asuvat ihmiset eriarvoiseen asemaan ilman, että tälle on hyväksyttävää perustetta.

Vaatimukset Me allekirjoittaneet Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen jäsenet vaadimme, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluevaltuuston päätös kumotaan, koska se on syntynyt virheellisessä järjestyksessä ja päätös on muutoinkin lainvastainen.

Haemme muutosta 22.6.2023 annettuun päätökseen § 44:n kokonaisuudessaan.

Vaadimme edelleen, että asia tulee palauttaa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle uudelleen valmisteltavaksi. Uudessa valmistelussa tulee huomioida aiempaa paremman se, miten hyvinvointialueen asukkaiden kuulemiset järjestetään asiakaslähtöisesti ja heikoimmassa asemassa olevat huomioiden.

Vaadimme aluevaltuuston päätöstä koskevaa täytäntöönpanokieltoa, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.³

² Hyvinvointialueen päätöksen valmisteluasiakirjoissa todetaan ” *Palvelustrategian hyväksyminen valmistuessaan tulee olemaan hyvinvointialueen tärkein päätös, jolla määritetään kokonaisuutena, miten palvelut jatkossa toteutetaan ja mihin suuntaan niitä alueella kehitetään. Päätöksellä on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.* ”

³ Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen johtaja on todennut sanomalehti Karjalaisen artikkelissa 22.6.2023 todennut: ”*Toimeenpanon valmistelu on syksyn asia ja toteuttamaan päästään vaiheittain ensi vuodesta alkaen.*” Mikäli täytäntöönpanokieltoa ei tehdä, valitus käy tältä osin hyödyttömäksi ottaen huomioon hallinto-oikeuden keskimääräiset käsittelyajat.

Oikeudenkäyntikulujen osalta vaadimme, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialue korvaa kokonaisuudessaan kaikki esille tulevat kustannukset.

Vaadimme oikeuden täydentää valitusta ja antaa vastaselityksen.

Perusteet Esteellisyys

Aluevaltuuston päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä ja on siten hallintolain vastainen, sillä asian käsittelyyn on osallistunut esteellisiä henkilöitä.

Kuten aiemmin on todettu, aluevaltuuston päätös on tehty aluehallituksen esityksen johdosta. Aluehallituksen esitys on vuorostaan perustunut Tulevaisuuslautakunnan valmistelemaan palvelustrategiaan ja palveluverkkosuunnitelmaan.

Hyvinvointialueen tulevaisuuslautakunta on valmistelutyössään laatinut kolme eri skenaariota palveluverkkosuunnitelmaksi. Skenaarioissa on konkreettisesti määritelty se, millaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut mihinkin hyvinvointialueen jäsenkuntaan sijoitetaan. Vaihtoehtoina ovat sotepalvelukeskus, laajan palvelun sote-asema, sote-asema ja liikkuvat palvelut.

Tulevaisuuslautakunnan kokouksiin on osallistunut Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen jäsenkuntien luottamushenkilöitä (mm. kuntien ja kaupunkien hallituksen jäseniä ja puheenjohtajia).

Päätös esimerkiksi vahvistaa laajan palvelun sosiaali- – ja terveydenhuollon aseman Kontiolahden kunnan alueella, vaikka Kontiolahti sijaitsee läheisessä yhteydessä Joensuun keskussairaalaan ja Joensuun laajaan sote-asemaan, joka on Siilaisen kaupunginosassa. Aluevaltuuston päätöksen liitteenä olevista laskelmista ilmenee, miten suuri vaikutus Kontiolahden kunnan talouteen on, jos hyvinvointialue maksaa edelleen vuokraa ja investoi sote-asemaan.

Näemme asiassa erittäin suuria ongelmia, sillä tulevaisuuslautakunnassa valmistelua ohjasi Kontiolahden kunnanhallituksen silloinen puheenjohtaja ja oli paikalla kokouksissa.⁴

⁴ Matti Mäntynen, Kontiolahti. Paikalla kokouksissa 13.12.22, 15.2.23, 15.3.23, 12.4.23 ja 26.4.23.

Kiteen kaupungin osalta tilanne on sama. Kiteelle vahvistettiin laajan palvelun sosiaali- ja terveydenhuollon asema, kun taas viereisessä Tohmajärven ja Rääkkylän kunnissa myös pienempi perusyksikkö päätettiin ajaa alas.

Tulevaisuuslautakunnassa valmistelua ohjasi osaltaan Kiteen kaupunginhallituksen puheenjohtaja. Vielä haastavammaksi tilanteen teki se, että edellä mainittu henkilö toimi samalla tulevaisuuslautakunnan puheenjohtajana. Kiteen kaupungilta esteellinen oli lisäksi kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, jolla asemansa puolesta on läsnä- ja puheolo-oikeus kaupunginhallituksen kokouksissa.⁵ Aluevaltuuston ratkaisu takasi Kiteen kaupungille laajan palvelun sosiaali- ja terveydenhuollon aseman ja laajat taloudelliset vaikutukset kaupungille.

Lisäksi muita esteellisiä:

Tarja Kärkkäinen, Lieksa, kaupunginhallituksen jäsen. Paikalla 13.12.22, 15.2.23, 15.3.23, 12.4.23 ja 26.4.23. Poissa 2.6.23

Asseri Kinnunen Joensuu, valtuuston II varapuheenjohtaja. Paikalla 13.12.22, 12.4.23 ja 2.6.23. Poissa 15.2.23, 15,3,23 ja 26.4.23

Näkemyksemme mukaan ja lainsäädäntö⁶, esityöt⁷ sekä oikeuskäytäntö huomioiden on selvää, että esteellisyys voi syntyä jo valmisteluvaiheessa. Vetoamme siihen, että seuraavat henkilöt ovat esteellisiä sekä yhteisöjääveinä että yleislausekejääviyden perusteella. On selvää, että kunnan luottamushenkilöiden osallistuminen palvelustrategiaa koskevaan valmistelutyöhön on omiaan entisestään heikentämään ulkopuolisen, esimerkiksi kuntalaisen luottamusta Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintoon. Kuntalain 69 §:n mukaan kunnan luottamushenkilön tehtävä on kunnan ja kuntalaisten edun ajaminen ja taas vuorostaan hyvinvointialuelain 74.2 § mukaan luottamushenkilön tulisi edistää hyvinvointialueen ja sen asukkaiden etua.

Näin ollen on erittäin tärkeää, että esteellisyysäännöstä tulkitaan matalalla kynnyksellä. Ulkopuolisen näkökulmasta on huolestuttavaa, jos valmisteluun tai päätöksentekoon osallistuu sellaisen kunnan luottamushenkilöitä asemasta riippumatta, jotka hyötyvät nyt tehdystä palvelustrategiasta. On selvää, että esteellisyysäännöstä tulee tulkita muutoinkin kuin yhteisöjääviydestä käsin, vaikka meidän näkemyksemme mukaan Pohjois-Karjalan kunnat ovat asianosaisasemassa suhteessa hyvinvointialueeseen. Palvelustrategiaa ja palveluverkkosuunnitelma vaikuttavat esimerkiksi edellä mainitusti kuntien vuokrasuhteisiin.

⁵ Kiteen kaupungit edustajat: Sinikka Musikka, Kitee, kaupunginhallituksen puheenjohtaja. Paikalla 13.12.22, 15.2.23, 15.3.23, 12.4.23 ja 26.4.23. Poissa 2.6.23. Mervi Holopainen, Kitee, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja. Paikalla 13.12.22, 15.2.23, 15.3.23, 12.4.23, 26.4.23 ja 2.6.23.

⁶ Lainsäädännöllisenä lähtökohtana on hyvinvointialuelain 102.2 §.

⁷ Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp, s. 80) mukaan ilmaisulla ei tarkoiteta ainoastaan ratkaisun tekemistä, vaan myös ratkaisua välittömästi edeltäviä toimia, eli asian esittelyä ja valmistelua.

Katsomme lisäksi, että kuntien luottamushenkilöt ovat olleet esteellisiä ratkaisusta jäsenkunnille odotettavissa olleen erityisen hyödyn tai vahingon myötä.

Kuten olemme tuoneet esiin, aluevaltuuston päätös on erittäin hyvä esimerkiksi Kiteen ja Kontiolahden kannalta, koska niihin aluevaltuutetut päättivät valmistelun jälkeen sijoittaa laajan palvelun sote-asetat. Tältä osin ilmaisemme syvän huolemme siitä, että edellä mainittujen tahojen edustajat ovat keskeisesti toimineet kahdessa roolissa.

Epäedullinen päätös on esimerkiksi Valtimon pitäjälle, Polvijärvelle, Juualla ja Tohmajärvelle, jotka joutuvat tyytymään liikkuviin lähipalveluihin, ja jotka ovat niin ajallisesti kuin matkallisestikin kauimpana lähimmästä laajan palvelun sote-asetasta. Näiden edustajia ei ole ollut missään edellä mainitussa toimitelmässä esteellisenä.

Kuulemisprosessia koskeva virhe:

Näkemyksemme mukaan aluevaltuuston päätös on lainvastainen, sillä hyvinvointialue ei ole noudattanut hallintolain 41 §:n mukaista menettelyä, kun palveluverkkoa koskevat suunnitelmat liitteineen on asetettu nähtäville ja niistä on pyydetty mielipiteitä.

On selvää, että hallintolakia koskevassa hallituksen esityksessä ratkaisutoimenpiteen kohteena oleva asia olisi yksilöitävä keskeisiltä osiltaan ja samalla ilmoituksessa olisi selitettävä, mistä asiasta on kysymys ja minkälaiset ratkaisun kohteena olevien asemaan liittyvät vaikutukset saattavat olla.

Hyvinvointialue on tuonut vaikutusarviot vasta kuulemiskierroksen jälkeen, mikä oli omiaan aiheuttamaan voimattomuuden tunnetta hyvinvointialueen asukkaissa. Hyvinvointialue on itse myöntänyt, ettei vaikuttamisarvioita ollut saatavilla aiemmin ja useat Pohjois-Karjalan kunnat ovat omissa lausunnoissaan tuoneet tuon seikan esiin. Liikkuvien lähipalveluiden merkitystä ja vaikutuksia ei ole avattu, kuten hyvinvointialueen oma vaikuttamistoimielin on todennut ja mihin edellä on viitattu.

Lisäksi kuulemiskierroksella hyvinvointialueen jäsenille esitelty aineisto ei sisällä lainkaan vaikutusarvioita väestöön liittyen, ja joista olisi tullut lähettää kuulemispyyntö.

Ylipäätään on ongelmallista, jos pyydetään mielipidettä asiassa, muotoilematta asiaa kysymyslauseen muotoon tai edes yksilöiden mistä itse asiassa halutaan kuulla. Aineistohan on lisätty internetiin ja kerrottu että nyt asia on esillä ja voi lausua. Toki otsikkotasolla olemme ymmärtäneet, että valtavasta materiaalimäärästä halutaan kuulla, mutta tämä ei meidän mukaamme täytä lain edellytyksiä yksilöimisestä.

Lisäksi hallintolain 41 §:n 2 momentissa säädetään, että asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla. Laki on tältä osin tulkinnanvarainen, vaikka sitä tulee tässä kontekstissa tulkita perusoikeusmyönteisesti ja ottaen erityisesti huomioon alueen väestön mahdollisuudet saada tietoa vain sähköisesti.

Asiakkaille ja Siun soten henkilökunnalle suunnattu verkkokysely on ollut auki 2.5.2023 saakka. Vastausaika kokonaisuudessaan on ollut vain 13.4.-2.5.2023. Ottaen huomioon aineiston määrän ja laadun vaikeaselkoisena sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädäntöä sisältävän asiakirjakokoelmana, hyvinvointialueiden asukkaiden on vaikea ilman apua saada selvyys siitä mitä esitetyillä asiakirjoilla oikeammin tarkoitetaan. Asia on ollut vielä vaikeampaa, sillä tulevaisuusvaliokunta on avannut asukkaille vain verkkokyselyn. Haja-asutusalueilla asuu paljon heikkokuntoisia ja vähäosaisia, joilla ei ole pääsyä tietoliikennepalveluihin. Kun tieto kuulemisesta on tullut esiin, kuulemismahdollisuus on sulkeutunut.

Me muutosta hakevat korostamme, etteivät palveluiden käyttäjät saa verkkokyselyn kautta tasapuolisesti tietoa esitetystä aineistosta, eikä heillä siten ole mahdollisuutta tulla kuulluksi. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmalla ja palvelustrategialla on huomattavia vaikutuksia perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien toteutumiseen ja tämä olisi tullut huomioida kuulemismenettelyssä kokonaisuudessaan.

Päätöksen perustelemista koskeva virhe

Päätös on myös hallintolain 45 §:n 1 momentin vastainen. Aluehallituksen esittelijänä toiminut hyvinvointialueen johtaja on tehnyt muutosesityksen kesken aluehallituksen kokouksen (13.6.2023 § 155) tauon jälkeen perustelematta ratkaisuaan. Koska aluehallituksen ratkaisu merkittäviltä osin valmistelevalta lautakunnan esityksestä, olisi poikkeava esitys pitänyt hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaan perustella. Hallintolain 45 §:ssä on tyhjentävästä lueteltu ne tilanteet, jossa on mahdollisuus poiketa perustelemisselvollisuudesta.

Kyse on nimenomaisesti ollut viranhaltijan esityksestä hallitukselle, hallitus ei ole siis päättänyt esittelijän esityksestä poiketen. Kyse on ollut merkittävästä muutoksesta, sillä muutosesityksessä terveysaseman on poistettu sekä Juuan että Heinäveden kunnan alueelta vastoin tulevaisuuslautakunnan pohjaesitystä. Missään kolmessa vaihtoehtoisessa skenaariossa, ja joiden mukaan kuulemiskierrokset on pidetty, esittelijän muutosesitystä ole edes aiemmin käsitelty. Oikeusvaikutuksiltaan noin merkittävä muutos olisi tullut ehdottomasti perustella. Mikäli asia muuttuu merkittävästi, asiassa olisi tullut kuulla hyvinvointialueen väestöä uudelleen. Tässäkin tulkinta on tehtävä perusoikeusmyönteisesti.

Koska terveysasemien poistamista koskevaa asiaa ei ole perusteltu, eikä tätä koskevaa asiaa ole aiemmin edes selvitetty tai siitä kuultu, asia tulisi käsitellä uudelleen ja perustella hallintolain mukaisesti.

Perustuslain 118 §:n sitoo esittelijää tämän toiminnassaan ja toimestaan tämä on menetelty vastoin hyvää hallintoa.

Päätöksen perustuslain vastaisuus

Nyt esitetyn mallin mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita keskitetään paikkakunnille, joissa on yksityisiä palveluntuottajia ja palveluita vähennetään alueilta, joissa yksityisiä vaihtoehtoja ei ole saatavilla. Tämä luo näkemyksemme mukaan alueellista eriarvoistumista, sillä asuinpaikasta riippuu se millaisia sote-palveluita tämä saa. Esimerkiksi Heinävedellä asuva henkilö joutuu väistämättä eriarvoiseen asemaan perustuslain 6 §:n edessä kuin esimerkiksi Liperissä, jossa laajan sote-aseman palveluiden lisäksi on toimivat julkiset liikenneyhteydet maakuntakeskus Joensuuhun, jossa on sekä laajan palvelun sote-asema, keskussairaala ja yksityistä palvelutuotantoa.

Niihin kuntiin joihin aluevaltuuston käsillä oleva päätös ei ole jättämässä edes perusmuotoista terveysasemaa, ei ole sijoittunut yksityisten terveyspalveluiden tarjoamaa palvelutuotantoa, julkiset kulkuyhteydet ovat auttavat ja myös autolla kulkiessa välimatkat ovat erittäin pitkät.

Lisäksi tehty päätös vaikuttaa esimerkiksi siihen, ettei osassa Pohjois-Karjalan kuntia järjestetä jatkossa kiireellistä pääsyä sairaanhoitoon. Päätöksessä ei oteta mitään kantaa siihen, mitä vaikutuksia on, jos omassa kunnassa ei ole lainkaan mahdollisuutta päästä kiireellisen hoitoon ja lähin kiireellisen hoidon asema on lähes tunnin ajomatkan päässä. Myös hammaslääkäripalvelut ajetaan alas.

Mikäli asiaa tarkastellaan erityisesti perustuslain 22 §:n nimenomaan julkiselle vallalle säädetyistä velvollisuudesta käsin, on asiassa havaittavissa vähäistä suurempia haasteita. Aluevaltuuston päätöshän ei pyri kompensoimaan toimenpiteillä sitä palvelutuotantovajetta, joka tulee siitä, ettei yksityistä palvelutuotantoa ole. Päinvastoin toimenpiteet aiheuttavat sen, ettei julkinen valta pyri toimenpiteillään turvaamaan perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista. Vaikuttamistoimielimet ovat tuoneet esiin huolensa siitä, ettei julkisiin kulkuyhteyksiin voi luottaa. Ihmiset joutuvat itse etsimään kyytinsä lähimpään laajan palvelun sote-asemaan. Matkaa voi olla lähes 100 kilometriä.

Osaratkaisuna hyvinvointialue korostaa digitaalisia palveluita. Tässä on tärkeää huomata, että kaikkialla harvaan asutuilla alueilla ei ole tarvittavia tietoteknisiä yhteyksiä. Esimerkiksi etä- ja liikkuvien palvelujen varaan ei tule jättää iäkkäitä, monisairaita ja heikossa taloudellisessa asemassa olevia ihmisiä, joilla ei välttämättä ole myöskään kykyä toimia digitaalisessa ympäristössä.

Toisekseen hyvinvointialue korostaa julkisia kulkuyhteyksiä. Tämä on erittäin ongelmallista, sillä esimerkiksi Polvijärveltä Outokumpuun julkista kulkuyhteyttä ei ole saatavilla. Pielisen Karjalan alueella vuoroja on erittäin vähän.

Hyvinvointialueelle on erikseen säädetty velvollisuus vastata hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta (Laki hyvinvointialueesta 7 §:n 1 momentti).

Palvelutasoa ei ole tarkasteltu perusoikeudellisista näkökulmista. Tarkastelu on tehty pääosin taloudellisesti ajatellen, joka ei eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin mukaan voi kuitenkaan olla peruste perustuslaissa säädettyjen oikeuksien supistamiselle.

Päätöksen toteamista koskeva virhe:

Koemme aluevaltuuston puheenjohtajan toimineen väärin ja vastoin lakia. Julkisuuteen on tuotu esiin se, että palveluverkkoa koskeva päätös tehtiin yksimielisenä. Me valittajat toteamme valituksenalaisen päätöksen pöytäkirjaan viitaten, että asiasta äänestettiin normaalisti.

Vasta äänestyksen jälkeen aluevaltuuston puheenjohtaja on tiedustellut aluevaltuustolta kantaa siihen, voisiko päätöksen hyväksyä äänestystuloksesta huolimatta yksimielisenä. Koska kukaan valtuutetuista ei reagoinut puheenjohtajan huomautukseen, puheenjohtaja totesi päätöksen syntyneen yksimielisenä.

Edellä mainitun tilanteen jälkeen aluevaltuustossa seurasi epäselvyyttä sitä mitä oli tapahtunut ja aluevaltuuston kokouksessa asiakohtaan jätettiin kaksi eriävää mielipidettä. Vielä kokouksen jälkeen oli epäselvää, miten asiasta on päätetty, oliko valtuutetuilla oikeutta jättää eriävää mielipidettään ja ylipäätään mitä on päätetty.⁸

Me hyvinvointialueen jäsenet korostamme, ettei voimassa oleva lainsäädäntö mahdollista tällaista menettelyä, jossa äänestystulos jälkikäteen muutetaan.

Hyvinvointialueesta annetun lain 109 §:ssä säädetään, että mikäli kyse on äänestystilanteesta, puheenjohtaja voi todeta päätöksen vain, jos asiasta ei ole äänestetty tai vastaehdotusta ei ole kannatettu. Tässä asiassa suoritettiin äänestys.

⁸ Sanomalehti Karjalainen uutisoi asiasta seuraavasti: ”Kokouksessa käytettiin yli 50 puheenvuoroa ja tehtiin neljä pohjaesityksestä poikkeavaa muutosesitystä. Äänestysten jälkeen päätös tehtiin siis lopulta yksimielisesti. Ajoittain kokous sai hupaisiakin piirteitä muun muassa keskustelussa eriävien mielipiteiden oikeutuksesta, mutta lopulta ne äänestystuloksiin vaikuttamatta kirjattiin dokumentteihin.”

Laissa ei tältä osin ole poikkeusta vaan edellä mainitun pykälän 2 momentin mukaan päätökseksi tulee ehdotus, joka on saanut eniten ääniä, tai äänten mennessä tasan ehdotus, jota puheenjohtaja on äänestänyt. Laki kieltää siis äänestystuloksen muuttamisen jälkikäteen yksimieliseksi päätökseksi. Myöskään Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintosäännössä ei ole tältä osin säädetty tuollaisesta mahdollisuudesta.

Virhettä on pidettävä suurena, sillä sellainenkin aluevaltuutettu voi epähuomiossa tulla kannattaneekseen päätöstä, jota ei äänestyksessä ole tukenut.

Päätös ja sitä koskeva pöytäkirja on erittäin sekava. Ulkopuolinen ei voi pöytäkirjasta mitenkään päätellä mikä lopulta on ollut aluevaltuuston tahtotila asian suhteen.

Yhteenveto Yhteenvetona toteamme, että käsillä olevassa asiassa kyse on perustuslain (1999/731) 6 §:ssä säädetystä yhdenvertaisuudesta sekä perustuslain 22 §:ssä säädetystä perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumisesta.

Aluevaltuusto on tehnyt ratkaisun asiassa, jonka kuulemisprosessi on ollut puutteellinen, valmisteluun on osallistunut useita esteellisiä henkilöitä, aluehallituksen muutosesitystä ei ole perusteltu lain mukaisesti, aluevaltuuston puheenjohtaja on menettelyt vastoin lakia, aluevaltuuston päätös on ylipäätään epäselvä ja ratkaisu saattaa eriarvoiseen asemaan maakunnan eriosissa asuvat ihmiset. Koemme, että täytäntöönpanokiellolle on vahva peruste. Toivomme, että Itä-Suomen hallinto-oikeus määräisi täytäntöönpanokiellon, kumoaisi edellä mainitun päätöksen ja palauttaisi asian takaisin Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle.

Me hyvinvointialueen jäsenet koemme, että kokonaisuutena asiassa ei ole noudatettu hyvän hallinnon perusteita aina valmistelusta päätöksentekoon.